

IV

(Актове, приети преди 1 декември 2009 г. по силата на Договора за ЕО, Договора за ЕС и Договора за Евратом)

РЕШЕНИЕ НА НАДЗОРНИЯ ОРГАН НА ЕАСТ

№ 191/09/COL

от 22 април 2009 година

за седемнадесето изменение на процесуалните и материалноправните норми в сферата на държавната помощ, въвеждащо нова глава в обработването на обезценените активи в банковия сектор на ЕИП

НАДЗОРНИЯТ ОРГАН НА ЕАСТ ⁽¹⁾,

КАТО ВЗЕ ПРЕДВИД Споразумението за Европейското икономическо пространство ⁽²⁾, и по-специално членове 61—63 от него и Протокол 26 към него,

КАТО ВЗЕ ПРЕДВИД Споразумението между държавите от ЕАСТ за създаване на надзорен орган и съд ⁽³⁾, и по-специално член 24 и член 5, параграф 2, буква б) от него,

КАТО ИМА ПРЕДВИД, ЧЕ съгласно член 24 от Споразумението за надзор и съд, Органът прилага разпоредбите на Споразумението за ЕИП по отношение на държавната помощ,

КАТО ИМА ПРЕДВИД, ЧЕ съгласно член 5, параграф 2, буква б) от Споразумението за надзор и съд, Органът издава известия или насоки по въпроси, свързани със Споразумението за ЕИП, в случай че Споразумението или Споразумението за надзор и съд изрично го предвиждат или ако Органът го счита за необходимо,

КАТО ПРИПОМНЯ процесуалните и материалноправни норми в сферата на държавната помощ, приети на 19 януари 1994 г. от Органа ⁽⁴⁾,

КАТО ИМА ПРЕДВИД, ЧЕ на 25 февруари 2009 г. Комисията на Европейските общности (наричана по-нататък „Комисията на ЕО“) прие съобщение относно обработването на обезценените активи от банковия сектор на Общността ⁽⁵⁾,

КАТО ИМА ПРЕДВИД, ЧЕ това съобщение е от значение и за Европейското икономическо пространство,

КАТО ИМА ПРЕДВИД, ЧЕ ще се осигури еднакво прилагане на правилата за държавна помощ на ЕИП в цялото Европейско икономическо пространство,

КАТО ИМА ПРЕДВИД, ЧЕ съгласно точка II от глава „ОБЩИ ПОЛОЖЕНИЯ“ в края на приложение XV към Споразумението за ЕИП, Надзорният орган след консултации с Комисията ще приеме актове, съответстващи на приетите от Европейската комисия,

СЛЕД КОНСУЛТАЦИИ с Европейската комисия,

КАТО ПРИПОМНЯ, ЧЕ Органът се е консултирал по въпроса с държавите от ЕАСТ посредством писмо от 9 април 2009 г.,

ПРИЕ НАСТОЯЩОТО РЕШЕНИЕ:

Член 1

Насоките за държавна помощ се изменят с въвеждането на нова глава за обработването на обезценените активи от банковия сектор на ЕИП. Новата глава е в приложението към настоящото решение.

Член 2

Адресати на настоящото решение са Република Исландия, Княжество Лихтенщайн и Кралство Норвегия.

⁽¹⁾ Наричан по-нататък „Органът“.

⁽²⁾ Наричано по-нататък „Споразумението за ЕИП“.

⁽³⁾ Наричано по-нататък „Споразумението за надзор и съд“.

⁽⁴⁾ Насоки за прилагане и тълкуване на членове 61 и 62 от Споразумението за ЕИП и член 1 от Протокол 3 към Споразумението за надзор и съд, приети и издадени от Органа на 19 януари 1994 г., публикувани в *Официален вестник на Европейския съюз* (наричан по-нататък ОВ) L 231, 3.9.1994 г., стр. 1 и в притурката за ЕИП № 32 от 3.9.1994 г., стр. 1. Насоките бяха последно изменени на 22 април 2009 г. Наричани по-нататък „Насоки за държавна помощ“. Актуализираният текст на Насоките за държавна помощ е публикувана на уебсайта на Органа: <http://www.eftrasurv.int/state-aid/legal-framework/state-aid-guidelines/>

⁽⁵⁾ Публикувано в ОВ С 72, 26.3.2009 г., стр. 1.

Член 3

Само текстът на английски език е автентичен.

Съставено в Брюксел на 22 април 2009 година.

За Надзорния орган на ЕАСТ

Per SANDERUD
Председател

Kurt JÄGER
Член на колегията

ПРИЛОЖЕНИЕ

ОБРАБОТВАНЕ НА ОБЕЗЦЕНЕНИТЕ АКТИВИ В БАНКОВИЯ СЕКТОР НА ЕИП ⁽¹⁾**1. Въведение**

- (1) От средата на 2007 г. функционирането на кредитните пазари на едро беше сериозно затруднено. В резултат на това намаляха ликвидните средства в банковия сектор, както и се появи нежелание банките да отпускат заеми помежду си и на останалата част от икономиката. Тъй като смущенията на кредитните пазари нараснаха през последните осемнадесет месеца, финансовата криза се задълбочи и глобалната икономика навлезе в дълбока рецесия.
- (2) Трудно е да се намерят решения на финансовата криза и за възстановяването на глобалната икономика, без да се осигури стабилност в банковия сектор и останалата част на финансовата система. Само тогава доверието на инвеститорите ще се възстанови и банките ще възобновят нормалното си отпускане на кредити. Съответно държавите от ЕИП взеха мерки за подпомагане на стабилността на банковите си сектори и за поддържане на кредитирането като предоставяне на нов капитал чрез използване на публични средства и предоставяне на държавни гаранции за междубанковото кредитиране.
- (3) Няколко държави от ЕИП обявиха своето намерение да допълнят съществуващите си мерки за подкрепа с осигуряването на някакъв вид облекчение на обезценените банкови активи. Тези изявления, заедно с подобна инициатива в САЩ, предизвикаха по-широк дебат в ЕИП относно ползите от облекчението на активите като правителствена мярка в помощ на банките. В контекста на този дебат съобщението на Европейската комисия, което съответства на настоящата глава от Насоките за държавна помощ на Надзорния орган на ЕАСТ беше изготвено от службите на Комисията след консултации с Европейската централна банка (ЕЦБ) и следва препоръките, издадени от Евросистемата на 5 февруари 2009 г. (вж. приложение 1).
- (4) В настоящата глава се акцентира върху въпросите, които трябва да бъдат решени от държавите от ЕАСТ при разглеждането, създаването и привеждането в действие на мерките за облекчение на активите. Като цяло тези въпроси се отнасят до аргументацията за облекчението на активите като мярка за опазване на финансовата стабилност и поддържане на отпускането на кредити от банките; дългосрочните съображения за жизнеспособността на банковия сектор и бюджетната устойчивост, които трябва да бъдат взети предвид при разглеждането на мерките за облекчение на активите; и нуждата от общ и координиран подход в ЕИП към облекчението на активите, по-конкретно гарантирането на равнопоставеност. В контекста на подобен подход на ЕИП в настоящата глава се дават по-конкретни напътствия за прилагането на правилата за отпускането на държавни помощи към облекчението на активите, като се акцентира например върху i) изискванията за прозрачност и за оповестяване; ii) поделение на тежестта между държавата, акционерите и кредиторите; iii) съобразяване на стимулите за бенефициерите с целите на обществената политика; iv) принципи за допустимост, остойностяване и управление на обезценените активи при създаването на мерки за облекчение на активите; и v) връзката между облекчението на активи, другите правителствени мерки за помощ и реструктурирането на банките.

2. Облекчението на активите като мярка за предпазване на финансовата стабилност и поддържане на банковото кредитиране

- (5) Непосредствените цели на спасителните пакети на държавите от ЕИП, обявени през октомври 2008 г., са предпазването на финансовата стабилност и поддържането на предоставянето на кредити на реалната икономика. Прекалено рано е да се правят окончателни заключения за ефективността на пакетите, но е ясно, че те предотвратиха риска от финансов крах и подпомогнаха функционирането на важни междубанкови пазари. От друга страна от обявяването на пакетите предоставянето на кредити на реалната икономика се развива неблагоприятно, като последните статистически данни подсказват рязко забавяне на кредитния растеж ⁽²⁾. В много държави от ЕИП все по-често се съобщава, че е отказан достъп до банков кредит на предприятия, и изглежда, че свиването на кредитната сфера е по-голямо от това, което може да се оправдае от съображения за цикличност.
- (6) Една от разкритите основни причини за недостатъчните кредитни потоци е несигурността, свързана с остойностяването и местоположението на обезценените активи, която от началото на кризата представлява източник на проблеми за банковия сектор. Несигурността относно остойностяването на активите не само продължава да подрива доверието в банковия сектор, но и отслаби ефекта от предприетите досега правителствените мерки за помощ. Банковата рекапитализация например осигури защита срещу обезценяването на активите, но голяма част от предоставения капиталов буфер бе погълната от банки, които съставиха резерви срещу бъдещо обезценяване на активите. Банките вече предприеха стъпки за решаването на проблема с обезценените активи. Те регистрираха съществено понижаване на

⁽¹⁾ Настоящата глава съответства на съобщението на Европейската комисия, озаглавено „Съобщение на Комисията относно обработване обезценените активи в банковия сектор на Общността“.

⁽²⁾ Докато официалните данни за еврозоната показват, че банковото кредитиране на предприятията е все още устойчиво, общата тенденция е към отслабване, като процентния месечен растеж на отпуснатите кредити намалява отчетливо към края на 2008 г. През декември 2008 г. банковите кредити за частната икономика (заеми на не-ПФИ с изкл. на правителствата) са спаднали с 0,4 % в сравнение с ноември.

вписаната стойност на активите ⁽¹⁾, предприеха мерки за ограничаване на оставащите загуби чрез прекласифициране на активите в своите счетоводни баланси и постепенно заделиха допълнителен капитал, за да укрепят платежоспособността си. Проблемът обаче не е решен в достатъчна степен и поради неочакваната сила на икономическия спад може да се предположи, че и занапред кредитното качество на банковите активи все повече ще се влошава.

- (7) Облекчението на активите би било пряко насочено към проблема на несигурност по отношение на качеството на счетоводните баланси на банките и поради това ще спомогне да се възобнови доверието в сектора. Това би помогнало за избягването на риска от повторни рекапитализации на банките, тъй като обемът на обезценените активи расте на фона на влошаващо се състояние на реалната икономика. Въз основа на това няколко държави от ЕИП активно обмислят облекчението на обезценени активи на банките като допълнение към другите мерки.

3. Дългосрочни съображения: Възстановяване на жизнеспособността на банковия сектор и устойчивостта на публичните финанси

- (8) Мерките за облекчение на активите трябва да бъдат замислени и приведени в действие така, че най-ефективно да бъдат постигнати непосредствените цели за предпазване на финансовата стабилност и поддържане на банковото кредитиране. Важен въпрос, на който трябва да се отговори в този контекст, е осигуряването на адекватно участие в мерките за облекчение на активите, като се създадат подходящо ценообразуване и условия, и като участието бъде задължително, ако се прецени че е необходимо. Акцентът при създаването и привеждането в действие на мерките за облекчение на активите не следва да се поставя обаче единствено върху тези непосредствени цели. Особено важно е да се вземат предвид и дългосрочните съображения.

- (9) Ако мерките за облекчение на активите не се проведат така, че да се избегне опасността от сериозно нарушаване на конкуренцията между банките (както в държавите от ЕАСТ, така и на трансгранична основа) в съответствие с Насоките за държавна помощ на Надзорния орган на ЕАСТ, включително и, когато е необходимо реструктуриране на бенефициерите, това би довело до структурно отслабване на банковия сектор в ЕИП с отрицателни последици за потенциала на производителността в останалата част на икономиката. В допълнение това би могло да доведе до постоянна нужда от правителствена намеса в сектора, което предполага постепенно увеличаване на тежестта за публичните финанси. Тези рискове са сериозни, като се има предвид вероятната степен на излагане на държавата. За да се намали рискът от подобни дългосрочни щети, правителствената намеса в банковия сектор следва да бъде подходящо насочена и съпътствана от предпазни механизми относно поведението на банките, чрез които стимулите за тях да бъдат съобразени с обществената политика. Тези мерки следва да са част от общото усилие за възстановяване на жизнеспособността на банковия сектор, основано на необходимото реструктуриране. Необходимостта от реструктуриране на банковия сектор като допълнение на правителствената подкрепа се разглежда по-подробно в контекста на правилата за държавна помощ по-нататък в раздели 5 и 6.

- (10) При разглеждането на създаването и изпълнението на мерките за облекчение на активите също е от съществено значение държавите от ЕАСТ да вземат под внимание бюджетния контекст. От приблизителните оценки за очакваните общи понижения на стойностите на активите личи, че настоящите, непредвидените или и двата вида бюджетни разходи за облекчение на активите биха могли да са значителни за държавите от ЕАСТ както в абсолютно, така и в относително изражение спрямо БВП. Правителствената подкрепа посредством облекчение на активите (и други мерки) не трябва да е в такъв мащаб, че да се създадат опасения за устойчивостта на публичните финанси като прекалено задължняване или проблеми с финансирането. Подобни съображения са особено важни в сегашния контекст на задълбочаващи се бюджетни дефицити, нарастване на нивата на публичния дълг и предизвикателства пред издаването на държавни облигации.

- (11) По-конкретно, бюджетното състояние на държавите от ЕАСТ ще бъде важен фактор при подбирането на управленския подход за активите, предмет на облекчение, а именно закупуване на активи, застраховане на активи, суап на активи или комбинацията от тези решения ⁽²⁾. Последиците за състоятелността на бюджета може да не се различават значително при различните подходи за облекчение на активите, тъй като финансовите пазари вероятно ще намалят потенциалните загуби на подобен принцип ⁽³⁾. Обаче подход, основан на безрезервно изкупуване на обезценени активи, би имал по-пряко въздействие върху бюджетните съотношения и държавното финансиране. Тъй като за избора на управленски подход към обезценените активи отговарят отделните държави от ЕАСТ, могат да се предвидят и хибридни подходи, чрез които лошите активи да се отделят от счетоводните баланси на банките в

⁽¹⁾ От средата на 2007 г. до първото тримесечие на 2009 г., общото понижение на стойността на активите е 1 063 млрд. USD, от които 737,6 млрд. USD са регистрирани от банки със седалище в САЩ, а 293,7 млрд. USD от банки със седалище в Европа. 68 млрд. USD от последната сума са обявени в Швейцария. Въпреки мащаба на вече обявените понижения, МВФ понастоящем прогнозира, че общите загуби на банките, произтичащи от обезценяването на активи, вероятно ще достигнат 2 200 млрд. USD. Тази оценка е въз основа на вземанията в световен мащаб по произлизици в САЩ ипотечни кредити, потребителски кредити и корпоративен дълг, и неотклонно расте от началото на кризата. Според някои пазарни коментатори общите загуби може да са много по-големи. Nouriel Roubini например, който твърдо оспорваше официалните оценки като прекалено ниски, смята, че само в САЩ общите загуби биха могли да достигнат 3 600 млрд. USD.

⁽²⁾ Тези решения са разглеждани по-подробно в приложение 2.

⁽³⁾ Закупуването на активи от страна на правителствата в по-дългосрочен план не е задължително да води до високи бюджетни разходи, ако впоследствие е възможно достатъчна част от придобитите активи да бъде продадена с печалба (вж. примерите в САЩ и Швеция в приложение 2). Това обаче предполага изпреварващи бюджетни разходи, които могат да увеличат брутния публичен дълг и брутната нужда на държавното финансиране. Подходът, основан на суап на дълг на държавното управление с обезценени активи, може да бъде използван за облекчаване на оперативните проблеми, свързани с издаването, но с него няма да се избегне въздействието върху съотношенията в бюджета, нито увеличението на предлагането на пазара на дълг на държавното управление.

отделен субект (в самите банки или извън тях), който да се ползва от някакви държавни гаранции. Такъв подход е привлекателен, тъй като осигурява много от предимствата на подхода със закупуването на активи от гледна точка на възстановяване на доверието в банковата система, като същевременно ограничава непосредственото въздействие върху бюджета.

- (12) В контекста на оскъдни бюджетни средства може да е удачно мерките за облекчение на активите да бъдат съсредоточени върху ограничен брой банки със системна значимост. За някои държави от ЕАСТ облекчението на активи за банките може да е силно ограничено поради съществуващите бюджетни ограничения и/или поради големината на счетоводните баланси на банките им спрямо БВП.

4. Потребност от общ и координиран подход в ЕИП

- (13) При разглеждането на някои видове мерки за облекчение на активите трябва да се отчете нуждата от съвместяване на непосредствените цели за финансова стабилност и банково кредитиране с нуждата от избягване на дългосрочни вреди за банковия сектор в ЕИП, за пазара в ЕИП и за по-широката част от икономиката. Това може да бъде постигнато най-ефективно чрез общ и координиран подход в ЕИП, който има следните по-широки цели:

- Укрепване на пазарното доверие чрез демонстриране на капацитет за ефективен отговор на финансовата криза на равнище ЕИП и създаване на предпоставки за положително отражение върху държавите от ЕИП и другите финансови пазари.
- Ограничаване на отрицателното отражение върху държавите от ЕИП, когато въвеждането на мерки за облекчение на активите от страна на държавата от ЕИП, първа предприела действия, оказва натиск върху други държави от ЕИП да последват примера ѝ, и създава риск от надпревара по субсидии между държавите от ЕИП.
- Защита на пазара на ЕИП на финансови услуги чрез осигуряване на последователност на мерките за облекчение на активите, въведени от държавите от ЕИП, и противопоставяне на финансовия протекционизъм.
- Осигуряване на спазването на изискванията за контрол на държавните помощи и всички други правни изисквания чрез по-нататъшното осигуряване на последователност на мерките за облекчение на активите и чрез свеждането до минимум на нарушаването на конкуренцията и моралния риск.

- (14) Координацията между държавите от ЕИП ще е необходима само на общо равнище и би могла да бъде постигната и при запазването на достатъчна гъвкавост, за да се изготвят мерки за конкретните ситуации на отделните банки. При липсата на достатъчна координация *ex ante* много от тези цели ще бъдат постигнати единствено с допълнителни изисквания за контрол на държавните помощи *ex post*. Поради това напътствия за основните характеристики на мерките за облекчение биха помогнали да се сведе до минимум нуждата от корекции и адаптирания, които произтичат от оценяването според правилата за държавните помощи. Такива напътствия се съдържат в разделите по-долу.

5. Насоки за прилагането на правилата за държавни помощи към мерките за облекчение на активите

- (15) Нормално задължение на банките е да оценят риска от активите, които придобиват, както и да се уверят, че са способни да покрият свързаните с тях евентуални загуби ⁽¹⁾. Облекчение на активите въпреки това може да се предвиди за подпомагане на финансовата стабилност. Публичните мерки за облекчение на активите са държавна помощ доколкото доколкото освобождават банката бенефициер от (или компенсират) нуждата да впише загуба или резерв за евентуална загуба от нейните обезценени активи и/или да освободи регулаторен капитал за други цели. Това ще е точно така, в случай че обезценените активи са закупени или застраховани на стойност над пазарната цена, или ако цената на гаранцията не компенсира държавата до евентуалния максимален размер на задължението ѝ, произтичащо от гаранцията ⁽²⁾.
- (16) Всяка помощ за облекчение на активи следва обаче да спазва общите принципи на необходимост, пропорционалност и възможно най-малко нарушаване на конкуренцията. Такова подпомагане предполага сериозно нарушаване на конкуренцията между банките бенефициери и тези, които не получават помощ, както и сред банките бенефициери с различни степени на нужда. Банките, които не получават помощ, и които като цяло са солидни, могат да се почувстват принудени да поискат намесата на държавата, за да съхранят конкурентната си позиция на пазара. Подобни нарушения на конкуренцията могат да възникнат между държавите от ЕИП, с риск от надпревара по субсидии между държавите от ЕИП (опитвайки се да спасят банките си, без да се интересуват от въздействието върху банките в другите държави от ЕИП) и тенденция към финансов протекционизъм и раздробяване на вътрешния пазар. Поради това участието в схема за облекчение на активи следва да бъде обвързано с изпълнението на ясно определени и обективни критерии, с цел да се избегне получаването на неправомерно предимство от отделни банки.

⁽¹⁾ Обикновено банките държат различни видове активи, сред които: парични средства, финансови активи (съкровищни бонове, обезпечения за дълг, капиталови ценни книжа, търгуеми отпуснати кредити и благородни метали), деривати (суапове, опции), отпуснати кредити, финансови инвестиции, нематериални активи, недвижима собственост, инсталации и оборудване. Загуби могат да възникнат, когато активите се продадат под счетоводната им стойност, когато стойността им е намалела и е създаден резерв за евентуални загуби, или ретроспективно, когато на падежа потокът на приходите е по-нисък отколкото счетоводната стойност.

⁽²⁾ Счита се, че гаранцията представлява държавна помощ, когато банката бенефициер не може да намери на пазара независим частен оператор, склонен да издаде подобна гаранция. Размерът на държавната помощ се определя като максималния нетен размер на задължението за държавата.

(17) В своите насоки за финансовите институции ⁽¹⁾ Надзорният орган на ЕАСТ (наричан по-нататък „Органът“) установи принципите, които управляват прилагането на правилата за държавни помощи, и по-специално по член 61, параграф 3, буква б) от Споразумението за ЕИП към всички мерки в подкрепа на банките в контекста на световната финансова криза. Впоследствие в нова глава на Насоките за държавна помощ ⁽²⁾ Органът даде по-подробни напътствия за практическото прилагане на тези принципи към рекапитализацията. В същия дух следните насоки, основани на същите принципи, определят ключовите характеристики на мерките или схемите за облекчение на активи, които определят тяхната ефективност, както и въздействието им върху конкуренцията. Насоките се прилагат еднакво към всички банки, на които е отпуснато облекчение на активите, независимо от индивидуалното им състояние, но практическите аспекти на тяхното прилагане могат да варират в зависимост от профила на риска и жизнеспособността на бенефициера. Принципите на тези насоки се прилагат *mutatis mutandis*, когато две или повече държави от ЕИП координират мерки за облекчение на активи на трансгранични банки.

(18) С настоящите напътствия се цели да се установят съгласувани принципи и условия, за да се осигури възможно най-голяма ефективност на мерките за облекчение на активи на пазара на ЕИП, като се има предвид дългосрочната цел за връщане към нормални пазарни условия и същевременно се запазва достатъчна гъвкавост, за да се отговори на специфични нужди, или да се приемат допълнителни мерки или процедури на индивидуално или национално ниво по съображения за финансова стабилност. Резултатът от ефективните мерки за облекчение на активите следва да бъде продължаването на отпускането на кредити на реалната икономика.

5.1. *Правилното определяне на проблема и пътица за неговото решаване: пълна прозрачност ex-ante, оповестяване на обезценените активи и изпреварваща оценка на допустимите банки*

(19) Всяка мярка за облекчение на активите трябва да се основава на ясно определяне на степента, в която банката е засегната от проблемни активи, самостоятелната ѝ платежоспособност преди отпускането на помощ, перспективите ѝ за възстановяване на жизнеспособност, като се вземат предвид всички възможни алтернативи, за да се улесни необходимото реструктуриране, да се избегне нарушаването на стимулите за всички участници и загубата на държавни средства, без това да допринесе за възобновяването на нормалните кредитни потоци към реалната икономика.

(20) Поради това, за да се сведе до минимум рискът от нова държавна намеса в полза на едни и същи бенефициери като предварително условие за облекчение на активите следва да са изпълнени следните критерии:

— Заявленията за помощ следва да са предмет на пълна *ex-ante* прозрачност и оповестяване от страна на допустимите банки на обезценените активи, които ще бъдат включени в мерките за облекчение; да се базират на адекватно остойностяване, заверено от признати независими експерти и утвърдено от съответния надзорен орган в съответствие с принципите за остойностяване, изложени в раздел 5.5 ⁽³⁾. Оповестяването на обезценените активи следва да бъде направено преди държавната намеса. Това следва да доведе до определяне на размера на помощта и на претърпените от банката загуби при трансфера на активи ⁽⁴⁾.

— С оглед на оценяването на капиталовата адекватност на банката и на перспективите ѝ за бъдеща жизнеспособност заявлението за помощ от определена банка следва да бъде последвано от пълен преглед на нейните дейности и счетоводни баланси. Прегледът трябва да бъде направен едновременно със заверката на обезценените активи, включени в програмата за облекчение на активите, но като се има предвид неговия мащаб, прегледът може да бъде завършен, след като банката вече участва в тази програма. Органът следва да бъде уведомен за резултатите от прегледа на жизнеспособността, които ще бъдат взети предвид и при оценяването на необходимите последващи мерки (вж. раздел 6).

5.2. *Поделяне на тежестта на разходите, породени от обезценените активи, между държавите, акционерите и кредиторите*

(21) Като общ принцип се налага банките да поемат в най-голяма степен загубите, свързани с обезценените активи. Затова на първо място се изисква пълна *ex ante* прозрачност и оповестяване, следвани от точното остойностяване на активите преди държавната намеса и справедливо възнаграждение на държавата за мярката за облекчение на активите, независимо от неговата форма, така че да се гарантира равностойна акционерска отговорност и поделяне на тежестта

⁽¹⁾ Част VIII от насоките за държавна помощ на Органа: „Прилагане на правила за държавната помощ към мерки, предприети по отношение на финансовите институции в контекста на настоящата световна финансова криза, публикувано в ОВ L 17, 20.1.2011 г., стр. 1 и в притурката за ЕИП № 3, от 20.1.2011 г., стр. 1“. Актуализираният текст на Насоките за държавна помощ е публикуван на уебсайта на Органа: <http://www.efasurv.int/state-aid/legal-framework/state-aid-guidelines/>

⁽²⁾ Част VIII от Насоки за държавната помощ на Органа: „Рекapитализация на финансови институции в условията на настоящата финансова криза: ограничаване на помощта до минимално необходимата и предпазни мерки срещу ненужно нарушаване на конкуренцията“, публикувано в ОВ L 17, 20.1.2011 г., стр. 1 и в притурката за ЕИП № 3, от 20.1.2011 г., стр. 1. Актуализираният текст на Насоките за държавна помощ е публикуван на уебсайта на Органа: <http://www.efasurv.int/state-aid/legal-framework/state-aid-guidelines/>

⁽³⁾ Без да засяга необходимостта от оповестяване на въздействието на мярката за облекчение на активите върху счетоводните баланси, което предполага подходящо поделяне на тежестта, термините „прозрачност“ и „пълно оповестяване“ следва да бъдат разбрани в смисъл на прозрачност спрямо националните органи, ангажираните независими експерти и Органа.

⁽⁴⁾ Размерът на помощта съответства на разликата между трансферната стойност на активите (обикновено основана на тяхната истинска икономическа стойност) и пазарната цена. В настоящата глава претърпените загуби представляват разликата между трансферната стойност и счетоводната стойност на активите. Действителните загуби ще бъдат определени едва *ex post*.

независимо от избора на конкретния модел. Комбинацията от тези елементи следва да доведе до цялостна съгласуваност на поделянето на тежестта сред разнообразните форми на държавна подкрепа, като се имат предвид конкретните отличителни черти на различните видове подпомагане ⁽¹⁾.

- (22) След като активите са точно остойностени и загубите правилно определени ⁽²⁾, и ако без държавна намеса би се стигнало до състояние на техническа неплатежоспособност, банката следва или да бъде поставена под попечителство или да бъде закрыта по съответния ред съгласно законодателството на ЕИП и националното законодателство. При подобно положение с оглед на запазването на финансовата стабилност и доверие може да е уместно на притежателите на облигации да се предостави защита или гаранции ⁽³⁾.
- (23) Когато по съображения за финансова стабилност не се препоръчва поставянето под попечителство или контролираната ликвидация на дадена банка ⁽⁴⁾, може да ѝ се отпусне помощ под формата на гаранция или закупуване на активи, като това се ограничават до стриктния минимум, така че тя да може да продължи да работи през един достатъчен период, който да ѝ позволи да подготви план за реструктурирането или контролираната си ликвидация. В подобни случаи се очаква акционерите също да понесат загуби поне в регулаторните граници на капиталовата адекватност. Национализацията също е вариант за решение, който може да бъде разглеждан.
- (24) Когато е невъзможно да се постигне пълно споделяне на тежестта *ex ante*, от банката следва да се изиска да допринесе за покриването на загубите или на риска на по-късен етап, например под формата на клаузи за дължими възстановявания, или в случай на застрахователна схема, чрез клауза за „първа загуба“, която да бъде понесена от банката (обикновено минимум 10 %) и клауза за „споделяне на остатъчната загуба“, която задължава банката да участва с определен процент (обикновено минимум 10 %) във всички допълнителни загуби ⁽⁵⁾.
- (25) Като общо правило колкото по-малък е първоначалният принос, толкова по-голяма е нуждата от принос от страна на акционерите на по-късен етап или под формата на преобразуване на държавни загуби в акции на банката и/или под формата на допълнителни компенсаторни мерки за ограничаване на нарушаването на конкуренцията при оценяването на необходимото реструктуриране.

5.3. Съобразяване на стимулите за банките да участват в облекчението на активите с целите на обществената политика

- (26) Като общо правило програмите за облекчение на обезценени активи следва да имат срок за регистриране, ограничен до шест месеца от момента, в който правителството открива схемата. Това ще ограничи стимулите за банките да отложат необходимото оповестяване с надеждата да получат по-високо ниво на облекчение на по-късен етап и ще улесни бързото решаване на банковите проблеми преди икономическият спад допълнително да влоши положението. През шестмесечния прозорец банките ще могат да представят „кошници“ с активи, които отговарят на условията за включване в мерките за облекчение на активите, с възможност за удължаване ⁽⁶⁾.
- (27) Може да се наложи създаване на подходящи механизми, за да се осигури, че банките, които имат най-голяма нужда от облекчение на активите, участват в правителствената мярка. Подобни механизми могат да включват задължително участие в програмата и следва да включват поне задължително оповестяване пред надзорните органи. Задължението за всички банки да обявят до каква степен имат свързани с активи проблеми, ще допринесе за ясното определяне на нуждата и на необходимия обхват на схема за облекчение на активи на равнище държава от ЕАСТ.
- (28) Ако участието не е задължително, схемата може да включва подходящи стимули (като издаването на варианти или на права на съществуващите акционери, които да им позволят да участват в бъдещи увеличения на капитала при преференциални условия), с които да се улесни възприемането от страна на банките без да има отклонение от принципите за прозрачност и оповестяване, справедливо остойностяване и поделяне на тежестта.
- (29) Участие след изтичане на шестмесечния период за включване ще е възможно само при изключителни и непредвидими обстоятелства, за които банката не е отговорна ⁽⁷⁾, и ще е предмет на по-строги условия като по-високо възнаграждение за държавата и/или по-широки компенсаторни мерки.

⁽¹⁾ Донякъде мерките за облекчение на активите могат да бъдат сравнени с капиталовите инжекции, тъй като осигуряват механизъм за поглъщане на загубите и оказват влияние върху регулаторния капитал. С първия вариант обаче държавата като цяло поема по-голям риск, свързан с конкретен портфейл от обезценени активи, без пряк принос от други, създаващи приход дейности, и средства на банката, и надхвърлящ евентуалния ѝ дял в банката. С оглед на по-големите загуби и по-ограничените печалби възнаграждението за облекчение на активите обикновено следва да бъде по-високо от възнаграждението за капиталови инжекции.

⁽²⁾ Сравняване на счетоводната стойност на активите с трансферната им стойност (т.е. истинската им икономическа стойност).

⁽³⁾ Обикновено защита на акционерите не следва да се допуска. Вж. решения на Комисията NN 39/08 (Дания, Aid for liquidation of Roskilde Bank) и NN 41/08 (Обединено кралство, Rescue aid to Bradford & Bingley).

⁽⁴⁾ Това може да се случи, когато големината на банката или видът на дейността ѝ не се поддават на административна или съдебна процедура или на контролираната ѝ ликвидация без опасни системни последици за другите финансови институции или за кредитирането на реалната икономика. В това отношение ще е необходима обосновка от монетарния и/или надзорния орган.

⁽⁵⁾ Други фактори, например по-високото възнаграждение, могат да повлияят на подходящото ниво. Освен това трябва да се отбележи, че *ex post* компенсациите единствено могат да възникнат няколко години след като мярката е била въведена, и поради това нежелателно да се удължи несигурността, свързана с остойностяването на обезценените активи. При клаузите за дължими възстановявания, основани на *ex ante* остойностяване, този проблем не съществува.

⁽⁶⁾ В случай на включени активи, чийто падеж може да е по-късно.

⁽⁷⁾ „Непредвидено обстоятелство“ е обстоятелство, което по никакъв начин не може да бъде предвидено от управителите на дружеството, когато взимат решението да не участват в програмата за облекчение на активите по време на периода за включване, и не е в резултат на небрежност или грешка на част от ръководството на дружеството или решение на групата, към която то принадлежи. Под „изключително обстоятелство“ се разбира изключително извън контекста на сегашната криза. Държавите от ЕАСТ, които желаят да се позоват на такива обстоятелства, следва да предоставят на Органа цялата необходима информация.

- (30) Достъпът до облекчение на активи следва винаги да бъде обвързан с определен брой ограничения в поведението на банките. В частност банките бенефициери следва да са обект на предпазни мерки, за да се гарантира, че капиталовият ефект от облекчението се използва за кредитиране, което отговаря адекватно на търсенето според търговските критерии и без дискриминация, а не за финансирането на стратегия за експанзия (по-специално придобиването на стабилни банки) в ущърб на конкурентите.
- (31) Трябва да бъдат разгледани също ограничения върху политиката на изплащане на дивиденди и на таваните в заплащането на ръководните кадри. Точните ограничения в поведението следва да бъдат определени въз основа на оценка на пропорционалността им, като се взимат под внимание различните фактори, които могат да налагат нуждата от реструктуриране (вж. раздел 6).

5.4. Допустимост на активите

- (32) При определянето на спектъра от допустими за облекчение активи трябва да бъде намерено равновесие между постигането на целта за незабавна финансова стабилност и необходимостта да се осигури възстановяване на нормалното функциониране на пазара в средносрочен план. Активите, често наричани „токсични активи“ (напр. американски ценни книжа, обезпечени с ипотечни кредити и свързаните с тях хеджове и деривати), от които започна финансовата криза и които до голяма степен загубиха своята ликвидност или подлежат на сериозно обезценяване, изглежда подхранват основната част от несигурността и скептицизма относно жизнеспособността на банките. Ограничаването до такива активи на обхвата на допустимите активи би намалило риска от евентуални загуби за държавите и би допринесло за предотвратяването на нарушаването на конкуренцията⁽¹⁾. Рискът от една прекалено ограничена мярка обаче е тя да се окаже недостатъчна за възстановяване на доверието в банковия сектор, като се имат предвид разликите между специфичните проблеми, пред които са изправени различните държави от ЕИП и банките, и степента, в която проблемът на обезценяването вече се е разпрострял върху други активи. Това е аргумент в полза на прагматичен подход, включващ елементи на гъвкавост, който ще гарантира, че други активи също ще се възползват от мерките за облекчение в подходяща степен, когато това е надлежно оправдано.
- (33) За предотвратяването на нарушенията на конкуренцията сред държавите от ЕИП и в рамките на банковия сектор в ЕИП и за ограничаването на стимулите за трансграничните банки да избират между различните национални мерки за облекчение е необходим общ и координиран подход в ЕИП за определяне на допустимите активи за мярката за облекчение. За да се гарантира последователността при определянето на допустимите активи в държавите от ЕИП, следва да бъдат създадени категории активи („кошници“), отразяващи степента на съществуващото обезценяване. В приложение 3 са дадени по-подробни напътствия за определянето на тези категории. Използването на такава категоризация на активите ще улесни сравняването на банките и профилите им на риска в цялото ЕИП. Тогава държавите от ЕАСТ ще трябва да решат кои категории активи могат да бъдат покрити и до каква степен, в зависимост от прегледа на Органа на степента на обезценяване на избраните активи.
- (34) Ще бъде необходимо да се разработи пропорционален подход, който да позволи на дадена държава от ЕАСТ, чийто банков сектор е допълнително засегнат от други фактори от такава величина, че да изложат на опасност финансовата стабилност (като например спукването на балон на собствения ѝ пазар на недвижима собственост), да разшири допустимостта до добре определени категории активи, отговарящи на тази системна заплаха, като това трябва да е надлежно обосновано и без количествени ограничения.
- (35) С оглед на разнообразието на обстоятелствата в различните държави от ЕАСТ и различните банки, може да се предвиди допълнителна гъвкавост, като се разреши възможността банките да бъдат облекчени от обезценени активи извън обхвата на допустимостта, определена по-горе, без да е необходима специфична обосновка най-много до 10—20 % от всички активи на дадена банка, които са обхванати от механизъм за облекчаване. Въпреки това, активите, които понастоящем не могат да бъдат сметени за обезценени, следва да не бъдат покрити от програма за облекчение. Облекчението на активи не следва да се превръща в неограничена застраховка срещу бъдещи последици от рецесията.
- (36) Като общ принцип, колкото по-широки са критериите за допустимост и колкото по-голям е делът на засегнатите активи в портфейла на банката, толкова по-радикални трябва да са реструктурирането и мерките с цел избягване на неоправдано нарушаване на конкуренцията. Във всеки случай Органът няма да приеме за допустими за мерките за облекчение активите, които са вписани в счетоводния баланс на банката бенефициер след определена крайна дата, предхождаща обявяването на програмата за облекчение⁽²⁾. В противен случай може да се стигне до подбор на активи и до недопустим морален риск от даването на стимул на банките да се въздържат от подобаваща оценка на рисковете при отпускането на кредити в бъдеще и при други инвестиции, като така се повторят абсолютно същите грешки, които доведоха до настоящата криза⁽³⁾.

5.5. Остойностяване на допустимите за облекчение активи и ценообразуване

- (37) Правилният и последователен подход към остойностяването на активите, включително на по-сложните и по-малко ликвидните активи, е от първостепенна важност за предотвратяването на неоправданите нарушения на конкуренцията и за избягване на надпревара по субсидии между държавите от ЕИП. За да се осигури максимална ефективност на мерките за облекчение на активите и да се намали рискът от нарушаване и от вредно подбиране, особено при

⁽¹⁾ Това изглежда е подходът, който САЩ възприеха спрямо Citigroup и Bank of America.

⁽²⁾ Като цяло Органът счита, че единна и обективна крайна дата като края на 2008 г. ще гарантира равнопоставеност между банките и между държавите от ЕИП.

⁽³⁾ Когато е необходимо, държавната подкрепа по отношение на рисковете от бъдещи активи може да се разглежда на основата на Насоките за държавна помощ на Органа, по-специално в главата за държавните гаранции и главата за временната рамка за мерки с държавна помощ за подпомагане на достъпа до финансиране в настоящата финансова и икономическа криза.

трансграничните банки, остойностяването следва да бъде извършено по обща методика, определена на равнище ЕИП и да бъде строго координирано *ex ante* от Органа във всички държави от ЕАСТ. За да се отчетат специфични обстоятелства, свързани например със съвременната наличност на съответните данни, може да се наложи използването на алтернативни методики, при условие че постигат съответната прозрачност. При всички случаи допустимите банки, подлежащи на избор, следва да остойностяват ежедневно своите портфейли и редовно и често да оповестяват данни на националните органи и на надзорните си органи.

- (38) Когато остойностяването на активите се оказва особено сложно, могат да бъдат разгледани алтернативни подходи, като създаването на „добра банка“, посредством която държавата закупува добрите, а не обезценените активи. Обществената собственост върху една банка (включително национализацията) може да бъде алтернативен вариант с оглед на това остойностяването да бъде изместено във времето в контекста на реструктуриране или на контролирана ликвидация по съответния ред, като така се премахва несигурността относно истинската стойност на засегнатите активи ⁽¹⁾.
- (39) Като първи етап, когато това е възможно, активите следва да бъдат остойностени въз основа на настоящата им пазарна цена. Като цяло всеки трансфер на включен в схема актив по цена, която надвишава пазарната, представлява държавна помощ. При сегашните обстоятелства за тези активи настоящата пазарна стойност обаче може да е много различна от счетоводната или да не съществува при липсата на пазар (за някои активи пазарната стойност действително може да бъде нула).
- (40) Като втори етап стойността, определена на обезценените активи в контекста на програма за облекчение („трансферна стойност“), неизбежно ще бъде над настоящите пазарни цени, за да бъде постигнат ефектът на облекчение. За да се гарантира последователността при оценяването на съвместимостта на помощта, Органът би трябвало да вземе предвид трансферната стойност, която отразява основната дългосрочна икономическа стойност на активите („истинска икономическа стойност“) въз основа на базисните парични потоци и по-далечни времеви хоризонти, което е приемлив ориентир за съвместимостта на размера на помощта като възможно най-ниския необходим. За да се доближи максимално действителната икономическа стойност на активите, които са толкова сложни, че е невъзможно да се направи надеждна прогноза за тяхното развитие в обозримо бъдеще, ще трябва да се приложат еднакви проценти за намаляване на стойността на тези категории активи.
- (41) Следователно трансферната стойност по мерки за закупуване или застраховане на актив ⁽²⁾ следва да се базира на тяхната истинска икономическа стойност. Освен това следва да се осигури адекватно възнаграждение за държавата. Когато държавите от ЕАСТ сметнат за необходимо да използват трансферна стойност на активите, която надхвърля тяхната истинска икономическа стойност — особено, за да се избегне техническа неплатежоспособност — елементът на помощ, който се съдържа в мярката, е съответно по-голям. Това може да бъде прието единствено ако се съпътства от коренно реструктуриране и от въвеждането на условия, които позволяват възстановяването на тази допълнителна помощ на по-късен етап, например посредством механизъм за дължими възстановявания.
- (42) Процесът на остойностяване, както по отношение на пазарната, така и по отношение на истинската икономическа стойност, и възнаграждението на държавата следва да се придържат към същите ръководни принципи и процеси, посочени в приложение 4.
- (43) При оценяването на методите за остойностяване, предложени от държавите от ЕАСТ за мерките за облекчение, и на тяхното прилагане в отделните случаи Органът може да се консултира с експерти по остойностяване ⁽³⁾. Органът ще се опира също на знанията и опита на съществуващите органи, организирани на ниво ЕС, за да гарантира последователността на методиките за остойностяване.

5.6. Управление на активи, които подлежат на мерки за облекчение

- (44) От набора от възможности, посочен в раздел 4, държавите от ЕАСТ трябва да изберат най-подходящия модел за облекчение на банките от активите, в зависимост от сложността на проблема с обезценените активи, състоянието на отделните банки и бюджетните съображения. Целта на контрола на държавната помощ е да се гарантира, че характеристиките на избрания модел са замислени така, че да се осигури равно третиране и да се предотвратят нарушенията на конкуренцията.
- (45) Въпреки че специфичните условия на ценообразуването за дадена мярка за помощ могат да варират, техните отличителни черти следва да не оказват значително въздействие върху адекватното поделение на тежестта между държавата и банките бенефициери. Въз основа на правилното остойностяване цялостният финансиращ механизъм на дадено дружество за управление на активи, на дадено застрахователно или хибридно решение следва да гарантира, че банката ще трябва да понесе еднакъв дял от загубите. В този контекст могат да се вземат предвид клаузите за дължими възстановявания. Като цяло всички схеми трябва да гарантират, че банките бенефициери понасят загубите, причинени от трансфера на активи (вж. по-долу параграф 50 и бележка под линия 11).
- (46) Независимо от модела, за да се улесни съсредоточаването на банката върху възстановяването на жизнеспособността и за да се предотвратят евентуалните конфликти на интереси, е необходимо да се осигури ясно функционално и организационно разграничение между банката бенефициер и нейните обезценени активи, особено по отношение на тяхното управление, служители и клиенти.

⁽¹⁾ Това е така, ако например държавата извърши суап на активи срещу държавни облигации на номиналната им стойност, но същевременно получи евентуални варанти върху капитала на банката, чиято стойност ще зависи от крайната продажна цена на обезценените активи.

⁽²⁾ В случай на мярка за застраховане, под трансферна стойност се разбира застрахованата сума.

⁽³⁾ Органът ще използва мнението на такива експерти по остойностяване по начин, подобен на начина при другите производства за държавна помощ, в които може да използва външни експертни мнения.

5.7. Процедурни аспекти

(47) В приложение 5 са дадени подробни напътствия относно последиците от тези насоки за процедурите по държавни помощи, както по отношение на първоначалното уведомление за помощта, така и при необходимост за оценките на плановете за реструктуриране.

6. Последващи мерки — реструктуриране и възстановяване на жизнеспособността

(48) Посочените по-горе принципи и условия определят рамката за създаването на мерки за облекчение на активи в съответствие с правилата за държавни помощи. В настоящия контекст правилата за държавни помощи целят да гарантират минимална и най-малко вредна за конкуренцията подкрепа за отстраняването на риска от банките бенефициери, свързан с определени категории активи, с оглед подготвянето на солидна основа за възстановяването на дългосрочната жизнеспособност без държавна помощ. Въпреки че обработването на обезценените активи според горепосочените принципи е необходима стъпка към възстановяването на жизнеспособността на банките, само по себе си то не е достатъчно за постигането на тази цел. За да избегнат повторното възникване на такива проблеми, и за да си осигурят устойчива рентабилност, в интерес на банките е да вземат необходимите мерки в зависимост от конкретното си положение и характеристики.

(49) Според правилата за държавна помощ и особено тези за помощта за оздравяване и реструктуриране подобно облекчение на активи се равнява на структурна операция и се налага внимателно да бъдат оценени три условия: i) адекватно участие на бенефициера в разходите на програмата за обезценени активи; ii) подходящи действия за възстановяването на жизнеспособността; и iii) необходими мерки за коригиране на нарушения на конкуренцията.

(50) Обикновено първото условие е изпълнено, когато се спазват изискванията, посочени в предишните глави, особено оповестяването, остойносттаването, ценообразуването и поделянето на тежестта. Това ще гарантира участие на бенефициера поне с пълните загуби, възникнали при прехвърлянето на активите върху държавата. Когато това е физически невъзможно, по изключение помощта все пак може да бъде разрешена, но подлежи на по-строги изисквания, свързани с другите две условия.

(51) Изискванията за възстановяване на жизнеспособността и нуждата от коригиране на нарушенията на конкуренцията ще бъдат определени според конкретния случай. По отношение на второто условие — необходимостта от възстановяването на дългосрочната жизнеспособност, трябва да се отбележи, че облекчението на активите може да допринесе за постигането на тази цел. Прегледът на жизнеспособността следва да потвърди действителната и бъдеща капиталова адекватност на банката след като се направи пълна оценка и отчитане на евентуалните рискови фактори ⁽¹⁾.

(52) След първоначалното разрешение за мерките за облекчение на активите оценката на Органа за степента на необходимото реструктуриране ще бъде направена въз основа на следните критерии: критериите, определени в насоките за държавна помощ на Органа относно рекапитализацията на банките и частта от активите на банката, които са предмет на облекчение; трансферната цена на такива активи в сравнение с пазарната цена; специфичните характеристики на отпуснатото облекчение на активи; пълният размер на риска, на който се излага държавата, свързан с активите на дадена банка, претеглени спрямо риска; естеството и произходът на проблемите на банката бенефициер; и солидността на бизнес модела на банката и нейната инвестиционна стратегия. За да добие пълна представа за положението на банката бенефициер, Органът ще вземе предвид също всички допълнително отпуснати държавни гаранции или държавна рекапитализация ⁽²⁾.

(53) Дългосрочната жизнеспособност изисква банката да е способна да оцелее без държавна подкрепа, което предполага ясни плановете за възстановяване на получен държавен капитал и отказ от държавни гаранции. В зависимост от заключенията на тази оценка реструктурирането ще трябва да включва задълбочен преглед на дейността и стратегията на банката, включително например съсредоточаването върху основната дейност, преориентиране на бизнес моделите, закриването или освобождаването от бизнес поделения/дъщерни дружества, промени в управлението на активите и пасивите и други промени.

(54) Необходимостта от дълбоко реструктуриране се приема за задължителна, когато резултатът от съответното остойносттаване на обезценените активи, извършено според принципите, посочени в раздел 5.5 и приложение 4, е отрицателен капитал/техническа неплатежоспособност без намесата на държавата. Многократните искания за помощ и отклоняването от общите принципи, изложени в предходните раздели, обикновено издават нуждата от такова дълбоко реструктуриране.

(55) Дълбоко реструктуриране ще е необходимо и когато банката вече е получила държавна помощ под каквато и да е форма, която е била предназначена за избягване или покриване на загубите, или която в своята цялост е надхвърляла 2 % от активите на банката, претеглени спрямо пълния риск, обръщайки дължимото внимание на особеностите на положението, в което се намира всеки бенефициер ⁽³⁾.

(56) Графикът на задължителните за възстановяването на жизнеспособността мерки ще отчита конкретното положение на засегнатата банка, както и общото положение на целия банков сектор без неоправдано отлагане на необходимите промени.

⁽¹⁾ Също трябва да се осигури, доколкото е необходимо, изпълнението на критериите от параграф 40 от насоките за държавна помощ на Органа, касаеща Рекапитализацията на финансови институции в условията на настоящата финансова криза.

⁽²⁾ За банките, които вече са предмет на задължението за реструктуриране вследствие на вече отпусната държавна помощ, планът ще трябва надлежно да вземе под внимание новата помощ и да предвиди всички варианти, от реструктуриране до контролирана ликвидация.

⁽³⁾ За целите на настоящия параграф не се взема предвид участието в одобрени схеми за кредитни гаранции, когато за покриването на загуби не се прибегва до гаранцията.

- (57) Трето, степента на необходимите компенсаторни мерки следва да бъде проучена въз основа на нарушенията на конкуренцията, предизвикани от помощта. Това може да включва намаляване на големината или освобождаване от печеливши бизнес единици или дъщерни дружества, или поемането на ангажимент за поведение, което ограничава търговското разрастване.
- (58) Необходимостта от компенсаторни мерки се приема за задължителна, ако банката бенефициер не изпълнява условията, посочени в предходните параграфи, особено тези относно оповестяването, остойносттаването, ценообразуването и поделянето на тежестта.
- (59) Органът ще направи оценка на обхвата на необходимите компенсаторни мерки в зависимост от оценката на нарушаването на конкуренцията, предизвикано от помощта, и в частност въз основа на следните фактори: общ размер на помощта, включително от мерките за гаранция и рекапитализация; обем на обезценените активи, ползващи се от мярката; дял на загубите, причинени от активите; обща стабилност на банката; профил на риска на активите за облекчаване; качество на управление на риска в банката; ниво на съотношенията за платежоспособност при липса на помощ; пазарно положение на банката бенефициер и нарушения на конкуренцията, произтичащи от продължаващите пазарни дейности на банката; и въздействие на помощта върху структурата на банковия сектор.
- 7. Заключителна разпоредба**
- (60) Настоящата глава от насоките за държавна помощ се прилага от датата на приемането ѝ, като се има предвид финансовият и икономическият контекст, който налагаше незабавни действия.
-

ПРИЛОЖЕНИЕ 1

НАПЪТСТВИЯ НА ЕВРОСИСТЕМАТА ОНОСНО МЕРКИТЕ ЗА ПОДКРЕПА НА АКТИВИТЕ НА БАНКИТЕ

Евросистемата определи седем ръководни принципа за мерките в подкрепа на активите на банките:

- *допустимост на институциите* — тя следва да е на доброволен принцип, като в случай на ограничения е възможно даване на приоритет на институции с голяма концентрация на обезценени активи;
- относително широко *определение на активи*, допустими за подпомагане;
- *остойностяване на допустимите активи*, което е прозрачно и за предпочитане е въз основа на набор от подходи и общи критерии, които да са приети във всички държави от ЕИП и да се основават на експертните мнения на трети страни, използването на модели с входни данни на микроикономическо ниво за оценка на икономическата стойност на очакваните загубите и тяхната вероятност, а когато оценката на пазарната стойност е особено трудна, или когато положението налага бързи действия, прилагането на специфични за различните активи намаления на счетоводната стойност на активите;
- адекватна степен на *поделяне на риска* като необходим елемент на всяка схема за помощ с цел да се ограничат разходите за правителството, да се предвидят правилни стимули за участващите институции и да се запази равнопоставеността между тези институции;
- достатъчно дълъг *срок* на схемите за подпомагане на активите, който евентуално да съвпаде с падежната структура на допустимите активи;
- *управлението на институциите* следва да продължи да се води от стопанските принципи, както и да се дава предимство на схемите, които предвиждат ясно определени стратегии за излизане; както и
- *обвързаност* на публичните схеми за подкрепа с някои измерими показатели като ангажиментите за продължаване на отпускането на кредити, за да се отговори на търсенето при съблюдаване на търговските критерии.

ПРИЛОЖЕНИЕ 2

Различните възможни подходи към облекчението на активите и опитът, получен от използването на решения от вида „лоша банка“ в САЩ, Швеция, Франция, Италия, Германия и Швейцария**I. ВЪЗМОЖНИ ПОДХОДИ**

По принцип могат да бъдат разгледани два широки подхода към управлението на активите, предмет на мерки за облекчение:

- Отделяне на обезценените от добрите активи в рамките на една банка или в банковия сектор като цяло. Съществуват няколко варианта на този подход. За всяка банка може да бъде създадено дружество за управление на активи (лоша банка или заслон срещу риска), благодарение на което обезценените активи да бъдат прехвърлени на отделен юридически субект, като активите продължават да се управляват от засегнатата банка или от отделен субект, а евентуалните загуби се поделят между „добрата банка“ и държавата. Друго решение е държавата да основе самостоятелна институция (често наричана „агрегираща банка“), която да изкупи обезценените активи на дадена банка или на банковия сектор като цяло, като по този начин позволи на банките да възобновят своето нормално кредитно поведение, необременявани от риска от понижаване на стойността на активите. Този подход може също да включва предварителна национализация, чрез която държавата да поеме контрола над няколко или над всички банки от отрасъла преди да раздели добрите от лошите им активи.
- Схема на застраховане на активите, при която банките запазват обезценените активи в счетоводните си баланси, но при загуба се обезщетяват от държавата. В случай на застраховане на активите, обезценените активи остават в счетоводните баланси на банките, които се обезщетяват от държавата за някои или всички загуби. Специфичен проблем, свързан със застраховането на активи, е определянето на подходящата премия за разнородните и сложни активи, която по принцип трябва да отразява някаква комбинация между остойността и рисковите особености на застрахованите активи. Друг проблем е, че застрахователните схеми са технически трудни за използване в ситуациите, когато застрахованите активи са пръснати между голям брой банки, а не са съсредоточени в няколко по-големи банки. На последно място фактът, че застрахованите активи остават в счетоводните баланси на банките, ще допусне възможността от конфликт на интереси и ще премахне важния психологически ефект от ясното отделяне на добрата банка от лошите активи.

II. ОПИТЪТ С „ЛОШИ“ БАНКИ

През 1989 г. в САЩ е създадено дружеството Resolution Trust Corporation (RTC), държавно дружество за управление на активи. RTC бе натоварено с ликвидирането на активи (основно активи, свързани с недвижима собственост, включително и ипотечни кредити), които са принадлежали на спестовни и кредитни сдружения, обявени в несъстоятелност от Office of Thrift Supervision вследствие на кризата в спестяването и отпускането на кредити (1989—1992 г.). RTC също пое застрахователните функции на бившата агенция Federal Home Loan Bank Board. Между 1989 г. и средата на 1995 г. Resolution Trust Corporation закри или преобразува 747 спестовни и кредитни институции с активи на обща стойност 394 млрд. USD. През 1995 г. неговите компетенции бяха прехвърлени на Savings Association Insurance Fund на Federal Deposit Insurance Corporation. Като цяло цената за данъкоплатците се изчислява на 124 млрд. USD по цена на долара за 1995 г.

RTC работеше чрез така наречените „програми за дялово партньорство“ (equity partnership programs). Всички дялови партньорства включваха партньор от частния сектор, който придобива участие в кошница от активи. Чрез запазване на участие в портфейли от активи RTC можа да се възползва от изключително високата възвръщаемост, постигната от портфейлните инвеститори. В допълнение дяловите партньорства позволиха на RTC да се възползва от мениджърските и ликвидационни усилия на своите частни партньори, а структурата спомогна за уеднаквяване на стимулите в по-голяма степен от това, което обикновено съществува в отношенията между възложител и изпълнител. Различните видове дялови партньорства са следните: Multiple Investment Fund (ограничено и избрано партньорство, неидентифициран портфейл от активи), N-series and S-series Mortgage Trusts (състезателно наддаване за идентифициран портфейл от активи), Land fund (реализиране на печалба от дългосрочно възстановяване и разработване на земята) и JDC Partnership (избор на общ партньор според метода „конкурс за красота“ за негарантирани активи и такива, чиято стойност е под съмнение).

В Швеция като част от политиката за преодоляване на финансовата криза през 1992/1993 г., бяха основани две дружества за управление на банкови активи (ДУА) *Securum* и *Retriva*, на които бе поверено управлението на проблемните кредити, отпуснати от финансовите институции. Активите на дадена засегната банка бяха разделени на „добри“ и „лоши“ активи, като лошите активи бяха прехвърлени на едно от двете дружества за управление на активи, предимно на *Securum* ⁽¹⁾. Една от характерните черти на шведската програма бе принуждаването на банките да оповестят

⁽¹⁾ Вж. Bergström, Englund и Thorell (2002 г.) и Heikensten (1998 г. а и b).

напълно очакваните загуби от кредити и да определят реалистични стойности на недвижимата собственост и на другите активи. За тази цел органът за финансов надзор затегна своите правила за определяне на вероятни загуби от кредити, както и за остойностяването на недвижимата собственост. С цел да получи еднакво остойностяване на активите в недвижимата собственост на банките, които кандидатстват за помощ, финансовият надзорен орган създаде комитет по остойностяване с експерти по недвижимата собственост. Ниските пазарни стойности, отредени на активите в процеса на предварителна проверка, допринесе ефективно за определяне на минималните стойности за активите. Тъй като участниците на пазара не очакваха цените да паднат под това ниво, търговията се запази ⁽¹⁾. В дългосрочен план двете дружества за управление на банкови активи се оказаха успешни в смисъл, че в общи линии бюджетните разходи за подпомагане на финансовата система бяха уравнивешени от приходите, които тези дружества получиха при ликвидирването на своите портфейли.

През 90-те години във Франция бе създаден публичен орган, ползващ се с неограничена институционална държавна гаранция, който да поеме и постепенно да ликвидират лошите активи на Credit Lyonnais. Лошата банка финансира придобиването на активите посредством заем, отпуснат от Credit Lyonnais. Поради това последната избегна вписването на загуби върху активите и освободи капитал за еквивалентно количество рисковопрегледени активи, тъй като с оглед на държавната гаранция претеглянето спрямо риска за заема, отпуснат на лошата банка е 0 %. Европейската комисия одобри лошата банка като помощ за реструктуриране. Характерна особеност на този модел е ясното разграничение между добрата и лошата банка с цел избягването на конфликти на интереси и клаузата „retour à meilleure fortune“ (с настъпването на по-добри времена) в полза на държавата относно печалбата на добрата банка. След няколко години банката бе успешно приватизирана. Прехвърлянето на активи към лошата банка по счетоводна стойност обаче освободи акционерите от отговорността за загубите и с течение на времето показва високи разходи за държавата.

Няколко години по-късно в Италия Banco di Napoli бе разделена на лоша и на добра банка след като загубите бяха абсорбирани от съществуващите акционери, а Министерството на финансите я рекапитализира до необходимото за нейната платежеспособност ниво. Banco di Napoli финансира придобиването от лошата банка на сконтираните, но все още обезценени активи, посредством заем, субсидиран от Централната банка и насрещно гарантиран от Министерството на финансите. Оздравената банка бе приватизирана година по-късно. Както в случая с Credit Lyonnais, така и в този с Banco di Napoli, не е имало други преки бюджетни разходи за придобиването на лоши активи освен предоставянето на капитал на банките.

Неотдавна в Германия беше използван опростен вариант на лоша банка, за да се реши проблемът с лошите активи на германските Landesbanken. В случая с SachsenLB бенефициерът бе продаден като действащо предприятие в затруднение след като лошите активи на стойност от около 17,5 млн. EUR бяха насочени в предприятие със специалната цел (ПСЦ), което да държи активите до техния падеж. Бившият собственик Land of Saxony издаде гаранция за покриване на загуби за около 17 % от номиналната стойност, което чрез стрес тест бе прието за абсолютния максимум на възможните загуби (най-благоприятният сценарий е само 2 %). Новият собственик пое по-голямата част от рефинансирането и покри остатъчния риск. За минимален размер на помощта бе приет най-неблагоприятният сценарий от около 4 %. В случая с WestLB портфейл от активи на стойност 23 млрд. EUR беше насочен към ПСЦ и обезпечен с държавна гаранция от 5 млрд. EUR, за да бъдат покрити евентуалните загуби и да бъде предпазен счетоводният баланс от коригиране на стойността на активите съгласно МСФО (Международен стандарт за финансово отчитане). Това позволи на WestLB да предпази счетоводния си баланс от пазарните колебания на активите. На държавата бе изплатена гаранционна такса от 0,5 %. Този заслон срещу риска все още съществува и се счита за държавна помощ.

В Швейцария правителството създаде нов фонд, в който UBS прехвърли портфейл от токсични активи, чиято стойност бе определена от трета страна преди прехвърлянето. За да осигури финансиране на фонда, Швейцария първо инжектира капитал в UBS (под формата на ценни книжа, които могат да бъдат превърнати в акции на UBS), които UBS незабавно отписа от счетоводния си баланс и прехвърли на фонда. Останалата част от финансирането на фонда бе осигурена от Швейцарската национална банка под формата на заем.

В края на 90-те години условията, по които чешките банки отпусаха кредити на корпорации, бяха много либерални. Чешките банки сериозно пострадаха от това и се наложи да бъдат спасявани от правителството. За да се оздрави банковата система, счетоводните баланси на банките бяха прочиствани мащабно на няколко пъти.

През февруари 1991 г. чешкото правителство създаде консолидационна банка (Konsolidační banka, KOB), която да приеме от банковия сектор лошите кредити, натрупани преди 1991 г. — като наследените от централизираната планова икономика, особено онези, които са свързани с търговията с бившите социалистически страни. През септември 2001 г. тази специална банка бе превърната в агенция, която също трябваше да поеме лошите кредити, свързани с „новите иновационни“ кредити (особено така наречените приватизационни кредити, непродуктивни кредити и кредити, отпуснати с измама).

⁽¹⁾ Това ярко контрастира с японската политика, която определи прекалено високи стойности за „лошите“ активи и по този начин замрази пазара на недвижимата собственост за около десетилетие.

От 1991 г. нататък големите банки бяха освободени от лошите кредити и от 1994 г. действията се съсредоточиха върху по-малките банки. В частност рухването на Kreditní banka през август 1996 г. и последвалото частично бързо изтегляне на вложенията от Agrobanka подложиха на натиск чешката банкова система. Тези програми доведоха единствено до временно увеличаване на държавния дял в банките през 1995 г. и отново през 1998 г. поради отнемането на лиценза на Agrobanka. Като цяло държавният дял в банките нарасна от 29 % през 1994 г. на 32 % в края на 1995 г.

Освен това през 1997 г. бе одобрена стабилизационна програма в подкрепа на малките банки. В основаната си част тя се състоеше от замяна на некачествени активи срещу ликвидност, която достига до 110 % от капитала на всяка участваща банка, посредством изкупуването на некачествените активи от специално създадено дружество, наречено Česká finanční, като впоследствие остатъчните активи бъдат изкупени обратно в срок от 5 до 7 години. В програмата се включиха шест банки, но пет от тях бяха изключени след като не успяха да спазят нейните критерии и впоследствие прекратиха дейността си. По този начин стабилизационната програма не се увенча с успех и бе спряна.

До края на 1998 г. са били издадени 63 банкови лиценза (60 от тях преди края на 1994 г.). От края на септември 2000 г. дейност продължават 41 банки и клонове на чуждестранни банки, 16 са били обект на извънредни процедури (8 в ликвидация, 8 в производство по несъстоятелност), 4 са се слели с други банки, а лицензът на една чуждестранна банка е бил отнет, тъй като тя не е започнала никаква дейност. От оставащите 42 институции (включително СКА), 15 са били банки под местен контрол и 27 под чуждестранен контрол, в това число чуждестранни дъщерни дружества и чуждестранни клонове.

През май 2000 г. влязоха в сила изменените Закон за несъстоятелността и ликвидацията и Закон за публичните търгове, чиято цел беше да ускорят производствата по несъстоятелност и уравновесяването на правата на кредиторите и на длъжниците, като на специализирани дружества или юридически лица бъде разрешено да действат като синдици в производствата по несъстоятелност и бъде дадена възможност за договаряне на извънсъдебни споразумения.

ПРИЛОЖЕНИЕ 3

Определение за категории („кошници“) допустими активи и пълно оповестяване на обезценените активи, както и на цялата търговска дейност на дадена банка**I. ОПРЕДЕЛЕНИЕ ЗА КАТЕГОРИИ („КОШНИЦИ“) ДОПУСТИМИ АКТИВИ**

Определението за кошници от обезценени финансови активи на банки следва да бъде общ знаменател, основан на вече съществуващи категории, използвани за:

1. Пруденциално докладване и остойностяване (базелски стълб 3 = Директива за капиталовите изисквания (ДКИ) приложение XII; FINREP и COREP).
2. Финансово докладване и остойностяване (IAS 39 и особено IFRS 7).
3. Специализирано *ad hoc* докладване за кредитната криза: разработките относно прозрачността на Международния валутен фонд, Форумата за финансова стабилност, Roubini и Комитета на европейските органи за банков надзор — CEBS.

При определянето на кошницата от активи използването на общ знаменател от съществуващи категории за докладване и остойностяване ще:

- премахне всяка допълнителна тежест за банките при докладването;
- позволи оценяването на кошницата от обезценени активи на отделните банки въз основа на оценки на ЕИП и световни оценки (което може да е от значение за определяне на „икономическата стойност“ за определен момент); както и
- осигури обективни (изпитани) отправни точки за остойностяването на обезценените активи.

Като се има предвид гореизложеното, Органът предлага следните кошници от финансови активи като отправни точки за определянето на „икономическата стойност“ и на облекчението на обезценените активи:

Таблица 1

| I. Структурирано финансиране/секюритизирани продукти | | | | | |
|--|----------------------|-----------------------------------|-----------------------|---------------------|---|
| Вид продукт | Счетоводна категория | База за остойностяване за схемата | | | Забележки |
| | | Пазарна стойност | Икономическа стойност | Трансферна стойност | |
| 1 | RMBS | FVPL/AFS (*) | | | Допълнително подразделени според: географската област, старшинството на транша, рейтингите, обвързаните с рискови ипотечни кредити или с Alt-A активи, други основни активи, падежа/датата на издаване, резервите и намаляванията на стойността |
| 2 | CMBS | FVPL/AFS | | | |
| 3 | CDO | FVPL/AFS | | | |
| 4 | ABS | FVPL/AFS | | | |
| 5 | Корпоративен дълг | FVPL/AFS | | | |
| 6 | Други кредити | FVPL/AFS | | | |
| | | | Общо | | |
| II. Несекюритизирани кредити | | | | | |
| Вид продукт | Счетоводна категория | База за остойностяване за схемата | | | Забележки |
| | | Разход (**) | Икономическа стойност | Трансферна стойност | |
| 7 | Корпоративни | HTM/ L&R (*) | Разход (**) | | Допълнително подразделени според: географската област, контрагентен риск (PD), смекчаване на кредитния риск (с обезпечение) и структури на падежите; резервите и намаляванията на стойността. |
| 8 | Жилищни | HTM/ L&R | Разход | | |
| 9 | Други потребителски | HTM/ L&R | Разход | | |

| Вид продукт | Счетоводна категория | База за остойностяване за схемата | | | Забележки |
|-------------|----------------------|-----------------------------------|-----------------------|---------------------|-----------|
| | | Разход (**) | Икономическа стойност | Трансферна стойност | |
| | | Общо | | | |

(*) FVPL = Fair value through profit and loss (справедлива стойност с изменение в печалбата или загубата) = оборотния портфейл + опция за справедливата стойност; AFS = available for sale (наличен за продажба), HTM = Held to Maturity (задържан до падежа), L&R = loans and receivables (кредити и вземания).

(**) Разход означава счетоводната стойност на кредита минус обезценяването.

II. ПЪЛНО ОПОВЕСТЯВАНЕ НА ОБЕЗЦЕНЕНИТЕ АКТИВИ И СВЪРЗАНИТЕ С ТЯХ ТЪРГОВСКИ ДЕЙНОСТИ

Въз основа на кошниците от активи предоставената информация относно обезценените активи на дадена банка, които подлежат на мярка за облекчение на активите, следва да бъде представена с допълнителни обяснения, както се препоръчва в колоната за забележки в таблица 1.

Въз основа на добрите практики, забелязани от Комитета на европейските органи за банков надзор⁽¹⁾ (КЕОБН) относно оповестяването на дейности, засегнати от вълненията на пазара, информацията за дейностите на банките, свързани с обезценените активи, която ще бъде включена в прегледа на жизнеспособността, посочен в раздел 5.1, може да бъде структурирана по следния начин:

Таблица 2

| Добри практики, забелязани от КЕОБН | Група на висшите надзорници (SSG): Оповестяване на водещите практики |
|---|---|
| <p><i>Бизнес модел</i></p> <p>Описание на бизнес модела (т.е. причините за впускане в дейностите и приносът в процеса на създаване на стойност) и, ако е приложимо, въведените промени (напр. в резултат на кризата).</p> <p>Описание на стратегиите и целите.</p> <p>Описание на важността на дейностите и на приноса към търговската дейност (включително в количествен аспект).</p> <p>Описание на вида дейности, включително и описание на инструментите, както и на тяхното функциониране и критериите за подбор, на които трябва да отговарят продуктите/инвестициите.</p> <p>Описание на ролята и на степента на участие на институцията, т.е. ангажименти и задължения.</p> | <p>Дейности (SPE). (*)</p> <p>Естество на излагането на риск (гарант, доставчик на ликвидни средства и/или подобряване на кредити) (SPE).</p> <p>Качествен анализ на политиката (LF).</p> |
| <p><i>Рискове и управление на риска</i></p> <p>Описание на естеството и степента на рисковете, възникнали във връзка с дейностите и инструментите.</p> <p>Описание на практиките за управление на риска, които са от значение за дейностите, описание на всички открити слаби места и на коригиращите мерки, предприети за тяхното отстраняване.</p> <p>В контекста на настоящата криза особено внимание трябва да бъде обърнато на риска от недостатъчна ликвидност.</p> | |
| <p><i>Въздействие на кризата върху резултатите</i></p> <p>Количествено и качествено описание на резултатите с акцент, поставен върху загубите (ако е приложимо) и върху намаляванията на стойността на активите, които влияят на резултатите.</p> <p>Разбивка на намаляванията на стойностите/загубите по вид продукти и инструменти, засегнати от кризата (CMBS, RMBS, CDO, ABS и LBO с допълнителна разбивка според различни критерии).</p> <p>Описание на причините и факторите, довели до оказаното въздействие.</p> | <p>Промяна в излагането на риск спрямо първоначалния период, а именно продажбите и намаляванията на стойността (CMB/LF)</p> |

(1) Източник: Доклад на КЕОБН (Комитет на европейските органи за банков надзор) относно прозрачността на банковите дейности и продукти, засегнати от неотдавнашната пазарна нестабилност, 18 юни 2008 г.

| Добри практики, забелязани от КЕОБН | Група на висшите надзорници (SSG): Оповестяване на водещите практики |
|--|---|
| <p>Сравнение на i) въздействията между (съответните) периодите и ii) счетоводния баланс на декларациите за приходите преди и след въздействието на кризата.</p> <p>Разграничаване на намаляванията на стойността между реализирани и нереализирани суми.</p> <p>Описание на влиянието на кризата върху цената на акциите на предприятието.</p> <p>Оповестяване на максималния риск от загуба и описание на начина, по който състоянието на институцията може да бъде засегнато от допълнителен спад или от възстановяване на пазара.</p> <p>Оповестяване на въздействието върху резултатите от движенията на кредитния спред, свързан със собствения пасив, и метода използван за определяне на това въздействие.</p> | |
| <p><i>Видове и нива на излагане на риск</i></p> <p>Номинална сума (или амортизиран разход) и справедлива стойност на текущото излагане.</p> <p>Сведения за защита на кредита (напр. чрез кредитни суапове за изпълнение) и нейния ефект върху излагането.</p> <p>Информация относно броя на продуктите</p> <p>Подробно оповестяване на излагането с разбивка по:</p> <ul style="list-style-type: none"> — ниво на старшинство на транша; — ниво на кредитното качество (например рейтинги, качество на инвестицията, дата на издаване); — географски произход; — дали излаганията на риск са породени, запазени, складирани или закупени; — характеристики на продукта: например рейтинги, дял на рисковите ипотечни кредити, сконтови проценти, точки на свързване, спредове, финансиране; — характеристики на основните активи: напр. дата на издаване, съотношения заем/стойност, информация за запорите, средно претеглена продължителност на основните активи, допускане за бързината на предсрочно погасяване, очаквани кредитни загуби. <p>Хронология на промените в излагането между съответните периоди за докладване и основните причини (продажби, преотстъпвания, покупки, и др.).</p> <p>Анализ на неконсолидираните излагания (или които са били открити в хода на кризата) и свързаните с тях причини.</p> <p>Излагане на риск, свързан със еднолинейни застрахователи и качеството на застрахованите активи:</p> <ul style="list-style-type: none"> — номинални суми (или амортизиран разход) на застрахованите излагания, както и размера на закупената кредитна защита; — справедлива стойност на текущите излагания, както и на свързаната с тях кредитна защита; — реализирани и нереализирани суми на намаляването на стойността и на загубите. — разбивка на излагането на риск по рейтинги или контрагенти. | <p>Размер на носителя спрямо общото рисково излагане на предприятието (SPE/CDO).</p> <p>Обезпечение: вид, траншове, кредитен рейтинг, отрасъл, географско разпределение, среден падеж, дата на издаване (SPE/CDO/CMB/LF).</p> <p>Хеджове, включително излагане на риск свързан със еднолинейни застрахователи, други контрагенти (CDO). Платежоспособност на контрагентите, осигуряващи хеджирането (CDO).</p> <p>Глобални заеми, RMBS, деривати, други (O).</p> <p>Подробности относно качеството на кредита (като кредитен рейтинг, съотношения заем/стойност, мерки за изпълнение) (O).</p> <p>Промяна в излагането на риск спрямо първоначалния период, а именно продажбите и намалявания на стойността (CMB/LF).</p> <p>Разграничаване на консолидираните от неконсолидираните носители. Причини за консолидирането (ако е приложимо) (SPE).</p> <p>Финансирано излагане и нефинансирани ангажменти (LF)</p> |

| Добри практики, забелязани от КЕОБН | Група на висшите надзорници (SSG): Оповестяване на водещите практики |
|---|--|
| <p><i>Въпроси, свързани със счетоводните политики и устойчивостяването</i></p> <p>Класификация със счетоводна цел на сделките и на структурираните продукти и свързаните с тях счетоводни обработки.</p> <p>Консолидация на SPE и на другите носители (като VIE) и асимилирането на последните със структурираните продукти, засегнати от кризата на рисковите ипотечни кредити.</p> <p>Подробно оповестяване на справедливите стойности на финансовите инструменти:</p> <ul style="list-style-type: none"> — финансовите инструменти, към които се прилага справедливата стойност; — йерархия на справедливите стойности (разбивка на всички излагания на риск, измерени по справедлива стойност на различните нива от нейната йерархията и разбивка между парични и дериватните инструменти, както и оповестяване на преминаването от едно ниво в друго); — обработване на печалбата от ден 1 (включително количествена информация); — използване на варианта със справедливата стойност (включително и условията за това използване) и съответните суми (със съответните разбивки). <p>Оповестяване на техниките за моделиране, използвани за устойчивостяването на финансовите инструменти, включително и анализ на следното:</p> <ul style="list-style-type: none"> — описание на техниките на моделиране и на инструментите, към които се прилагат; — описание на процеса на устойчивостяване (особено анализ на допусканията и входните фактори, на които моделите се основават); — вид на корекциите, приложени, за да се отрази рискът от модела и други видове неточности, свързани с устойчивостяването; — чувствителност на справедливите стойности; както и — стрес сценарии. | <p>Методики за устойчивостяване и първични движещи сили (CDO).</p> <p>Корекции на кредитното устойчивостяване на конкретни контрагенти (CDO).</p> <p>Чувствителност на устойчивостяването спрямо промените в основните допускания и данни (CDO).</p> |
| <p><i>Други аспекти на оповестяването</i></p> <p>Описание на политиките за оповестяване и на принципите, които се спазват при оповестяване и финансово докладване.</p> | |
| <p><i>Въпроси, свързани с представянето</i></p> <p>Доколкото е възможно, за разбиране на участието на дадена институция в определен вид дейности, съответните оповестявания следва да бъдат съсредоточени на едно място.</p> <p>Когато информацията е разпръсната между различни части или източници, следва да бъдат предоставени ясни препратки, които да позволят на заинтересования читател да се ориентира между различните части.</p> <p>С цел подобряване на яснотата във възможно най-голяма степен описателните оповестявания трябва да бъдат допълнени с нагледни таблици и схеми.</p> <p>Институциите следва да гарантират, че използваната за описанието на сложни финансови инструменти и трансакции терминология, е съпътствана от ясни и адекватни обяснения.</p> | |
| <p>(*) В доклада на SSG всяка характеристика отговаря на определен вид SPE или на всички в тяхната цялост, а именно: SPE (Special Purpose Entities in general) (субекти със специална цел като общо понятие), LF (Leveraged Finance) (заемно финансиране), CMB (Commercial Mortgage-Backed Securities) (ценни книжа, обвързани с ипотечка върху търговска недвижима собственост), O (Other sub-prime and Alt-A Exposures) (други излагания на рискови ипотечни кредити и Alt-A излагания), CDO (Collateralised Debt Obligations) (ценни книжа, гарантирани с вземания).</p> | |

ПРИЛОЖЕНИЕ 4

ПРИНЦИПИ И ПРОЦЕСИ НА ОСТОЙНОСТЯВАНЕТО И ЦЕНООБРАЗУВАНЕТО**I. Методика и процедура на остойностяване**

За целите на мерките активите следва да бъдат класифицирани според примерните таблици 1 и 2 от приложение 3.

Определянето на истинската икономическа стойност по смисъла на настоящата глава от насоките за държавна помощ на Органа (вж. раздел 5.5) следва да се базира на измерими пазарни входни данни и реалистични и предпазливи допускания относно бъдещите парични потоци.

Методът на остойностяване, който ще се приложи към допустимите активи, следва да бъде одобрен на равнище ЕИП и може да се променя в зависимост от засегнатите отделни активи или кошници от активи. Когато е възможно, докато активът съществува, остойностяването следва редовно да се актуализира в зависимост от пазарното развитие.

В миналото бяха изпробвани с различен успех няколко варианта на остойностяване. Когато пазарната стойност на някои категории активи е относително сигурна, полезни се оказаха опростените процедури на обрътнатия търг. Този подход обаче не беше удачен за оценяването на по-сложни активи в САЩ. При по-голяма несигурност относно пазарните стойности по-подходящи са по-сложните тръжни процедури, а за определянето на цената на всеки актив ще е необходим по-точен метод. За съжаление обаче, създаването му не е така просто. Моделираните изчисления за сложни активи представляват алтернатива, но техният недостатък е, че са силно зависими от залегналите в тях допускания⁽¹⁾.

Вариантът с прилагането на еднакви коефициенти за намаляване на счетоводната стойност на всички сложни активи като цяло ще опрости процеса на остойностяване, въпреки че води до по-неточна цена на всеки отделен актив. Централните банки имат значителен опит по отношение на възможните критерии и параметри за гаранциите, дадени за рефинансиране и той може да послужи като полезна база за сравнение.

Независимо от избрания модел процесът на остойностяване и особено оценяването на вероятността от бъдещи загуби следва да се базира на строг стрес тест спрямо хипотезата за продължителна световна рецесия.

Остойностяването трябва да се базира на международно признати стандарти и целеви показатели. Една обща методика за остойностяване, приета на ниво ЕИП, и последователно прилагана от държавите от ЕИП, до голяма степен би допринесла за намаляване на опасенията относно заплахата за равнопоставеността, произтичаща от евентуалните сериозни последици от прилагане на неуеднаквени системи за остойностяване. При оценяването на методите за остойностяване, използвани от държавите от ЕАСТ за мерките за облекчение на активите, по принцип Органът може да се консултира с експерти по остойностяване⁽²⁾.

II. Ценообразуването на държавната подкрепа въз основа на остойностяването

Остойностяването на активи не трябва да се бърка с ценообразуването на мярката за помощ. Закупуването или застраховането въз основа на установената текуща пазарна стойност или „истинската икономическа стойност“, като се имат предвид прогнозите за бъдещите парични потоци, при условие че активът се държи до неговия падеж, на практика често ще надхвърли сегашните възможности на банките бенефициери за споделяне на тежестта⁽³⁾. Целта на ценообразуването е трансферната стойност да се приближи възможно най-много до определената истинска икономическа стойност. Въпреки че предполага известно предимство в сравнение с текущата пазарна стойност, а следователно и държавната помощ, ценообразуването въз основа на „истинската икономическа стойност“ може да бъде възприето като противовес на настоящите пазарни ексцесии, подхранвани от сегашната криза, които доведоха до влошаването и дори до рухването на някои пазари. Колкото по-голямо е отклонението на трансферната стойност от „истинската икономическа стойност“, а следователно и размерът на помощта, толкова по-голяма е необходимостта от коригиращи мерки за гарантирането на правилно ценообразуване във времето (например чрез клаузи за по-добри времена) и нуждата от по-задълбочено реструктуриране. Допустимото отклонение от резултата на остойностяването следва да бъде ограничено за активите, чиято стойност може да бъде установена въз основа на надеждни пазарни данни, отколкото за тези, които се търгуват на неликвидни пазари. Неспазването на тези принципи представлява ясен знак за необходимостта от радикално реструктуриране и компенсаторни мерки, и дори за контролирана ликвидация.

При всички положения ценообразуването на облекчението на активите трябва да включва възнаграждение за държавата, което адекватно отчита рисковете от бъдещи загуби, които надхвърлят предвидените при определянето на „истинската икономическа стойност“ и евентуалните допълнителни рискове, свързани с факта, че трансферната стойност е над истинската икономическа стойност.

⁽¹⁾ При всички положения търгът ще е възможен единствено за хомогенни класове активи и при наличието на достатъчно голям брой потенциални продавачи. Освен това ще се наложи въвеждането на запазена цена, за да се защитят интересите на държавата и механизмът за дължими възстановявания, в случай че крайните загуби надхвърлят запазената цена, така че да се осигури достатъчен принос на банката бенефициер. За да бъдат оценени подобни механизми, ще трябва да бъдат представени съпоставителни сценарии с гаранционни схеми/схеми за закупуване, както и стрес тестове, с цел да се гарантира тяхната обща финансова равностойност.

⁽²⁾ Органът ще използва мнението на такива експерти по остойностяване по начин, подобен на начина при другите производства за държавна помощ, в които може да използва външни експертни мнения.

⁽³⁾ Вж. раздел 5.2 от насоките.

Такова възнаграждение може да бъде осигурено, като се определи трансферна цена на активите под „истинската икономическа стойност“ до такава степен, че да се осигури адекватна компенсация за риска под формата на кореспондиращо потенциално повишение или чрез съответното адаптиране на гаранционната такса.

Определянето на необходимата целева възвръщаемост може да се „вдъхнови“ от възнаграждението, което би било поискано за мерки за рекапитализация до размера на ефекта от планираното облекчение върху собствения капитал на банката. Това следва да съответства на главата от насоките за държавна помощ на Органа относно рекапитализацията на банки, като в същото време се взимат под внимание конкретните характеристики на мерките за облекчение на активите и особено фактът, че те може да излагат на по-голям риск, отколкото капиталовите инжекции ⁽¹⁾.

Системата на ценообразуване може също да включва варианти за акциите в банките, които по стойност се равняват на активите (което предполага, че заплатената по-висока цена ще доведе до евентуално по-голям капиталов дял). Един модел на такова ценообразуване може да бъде сценарий на закупуване на активи, при който вариантите да бъдат върнати на банката, когато активите се продадат от лошата банка и ако са достигнали необходимата целева възвръщаемост. Ако активите не осигурят тази възвръщаемост, банката следва да плати разликата в брой, за да бъде достигната целевата възвръщаемост. Ако банката не плати в брой, държавата ще продаде вариантите, за да достигне целевата възвръщаемост.

При сценарий с предоставяне на гаранция за активи, гаранционната такса може да бъде платена под формата на акции с фиксирана сложна лихва, която представлява целевата възвръщаемост. Ако гаранцията бъде използвана, държавата от ЕАСТ може да използва вариантите да придобие акции на стойност, равна на сумата, която е трябвало да бъде покрита от гаранцията.

Всяка система на ценообразуване трябва да гарантира, че цялостното участие на банките бенефициери намалява нетния размер на държавната намеса до необходимия минимум.

⁽¹⁾ В случай на предоставяне на гаранция за активи, трябва да се обърне внимание на факта, че за разлика от мерките за рекапитализация, не се осигурява ликвидност.

ПРИЛОЖЕНИЕ 5

ПРОЦЕДУРА ЗА ДЪРЖАВНА ПОМОЩ

Държавите от ЕАСТ, които уведомяват Органа относно мерки за облекчение на активите, следва да предоставят подробна информация относно всички елементи от значение за оценката на публичните мерки за помощ съгласно правилата за държавна помощ, определени в настоящата глава от насоките за държавна помощ ⁽¹⁾. Това по-специално включва подробно описание на методиката за остойностяване и предвиденото ѝ прилагане, както и независима експертна оценка от трета страна ⁽²⁾. Органът ще даде одобрение за срок от шест месеца, при условие че бъдат представени план за реструктуриране или преглед на жизнеспособността за всяка институция бенефициер в рамките на три месеца от включването ѝ в програмата за облекчение на активите.

Когато на банка е отпусната помощ като индивидуална мярка или по одобрена схема за облекчение на активите, държавата от ЕАСТ следва да предостави на Органа най-късно с уведомлението за плана за реструктуриране или прегледа на жизнеспособността подробна информация относно включените активи и тяхното остойностяване към момента на отпускане на индивидуалната помощ, както и заверените и утвърдени резултати от оповестяването на обезценените активи, включени в мярката за облекчение ⁽³⁾. Пълният преглед на дейностите на банката и нейният счетоводен баланс следва да бъдат представени възможно най-бързо с цел започване на дискусии относно подходящото естество и размер на реструктурирането много преди официалното представяне на плана за реструктуриране с оглед на ускоряването на този процес и осигуряването на яснота и правна сигурност възможно най-бързо.

За банките, които вече са се възползвали от други форми на държавна помощ под формата на одобрена гаранция, суапове на активи, схеми за рекапитализация или индивидуални мерки, за всяка помощ по схема за облекчение трябва да бъде докладвано първо в рамките на съществуващите задължения за докладване, с което Органът да добие пълна представа за различните мерки за държавна помощ в полза на отделните получатели на помощ и да оцени по-добре ефективността на предишните мерки и участието, което държавата от ЕАСТ предлага да въведе в общата оценка.

С оглед на адекватността на планираното реструктуриране и на коригиращите мерки посредством ново решение Органът отново ще оцени помощта, отпусната с временно одобрение ⁽⁴⁾, и ще разгледа нейната съвместимост за период, надхвърлящ 6 месеца.

На всеки шест месеца държавите от ЕАСТ следва да изпращат доклад на Органа относно функционирането на програмите за облекчение на активите и изпълнението на плановете за реструктуриране на банките. Когато държавата от ЕАСТ вече е обвързана със задължение за докладване на други форми на помощ в полза на банките си, докладът следва да бъде допълнен с нужната информация относно мерките за облекчение на активите и плановете за реструктуриране на банките.

⁽¹⁾ Настъчва се контакта преди самото уведомление.

⁽²⁾ Вж. раздел 5.5 по-горе и приложение 4.

⁽³⁾ Следва да бъде представено писмо от директора на надзорния орган, удостоверяващо подробните резултати.

⁽⁴⁾ За да се улесни работата на държавите от ЕАСТ и на Органа, Органът ще бъде подготвен да разглежда групирани уведомления за подобни случаи на реструктуриране/ликвидация. Органът може да счете, че не е необходимо да се представя план за класическа ликвидация на институция или когато големината ѝ е незначителна.